

Joi, 21 August 2008,
anul 7, nr 1

ziarul festivalului ProEtnica

AGORA

COMUNITĂȚILOR ETNICE

Foto: Alex Aitonean

Contopirea tradițiilor și celebrarea diversității

Mozaic Interetnic
pag. 4

Proiectul MELT la
ProEtnica 2008 - pag. 15

Conferințele ProEtnica
2008 - pag. 18

ASOCIAȚIA
CENTRUL EDUCAȚIONAL INTERETNIC PENTRU TINERET
SIGHIȘOARA - SEGESVAR - SCHÄSSBURG

Editorial

ProEtnica Sighișoara: diversitatea care unește

Anul trecut comparăm Cetatea Sighișoarei în timpul desfășurării ProEtnica cu un mic Babilon. Și spuneam atunci că în Cetatea biblică s-au strâns toate neamurile pământului pentru a zidi un turn care să ajungă la Ceruri. N-au reușit pentru că n-au fost uniți, iar Dumnezeu nu i-a lăsat pentru că scopul lor nu era pe placul Lui. Diferența față de Cetatea Babilonului este că în Cetatea Sighișoarei etniile României se adună de 8 ani încoace nu pentru a clădi un turn, că sunt destule la Sighișoara, ci pentru a cimentă relațiile de prietenie între aceste neamuri, relații ce constituie baza pe care se zidește unitatea între oamenii ce au ales să trăiască pe aceste meleaguri și cei care erau deja aici... O Unitate în Diversitate. An de an s-a tot adunat "ciment" la această bază care a devenit tot mai solidă, concomitent cu zidirea unității la care, din acest an s-a adăugat un element nou, ingredient și metodă în același timp: MELT - contopire.

Dacă la clădirea Turnului Babel Dumnezeu a "tunat și i-a împrăștiat" pe oameni despărțindu-i în neamuri și seminții care nu s-au mai înțeleles între ele, acum, la zidirea Unității și Diversitate, Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret din Sighișoara a "sunat și i-a adunat" pe toți cei ce reprezintă comunitățile etno-culturale din România între zidurile Cetății Sighișoara, locul ideal de desfășurare al acestui eveniment, pe de o parte, pentru că prin arhitectura sa reflectă, impresionant și exemplar, influențele diverselor culturi din această zonă, iar pe de altă parte, pentru că Cetatea - un loc construit pentru apărare și monoculturalism - devine, în timpul ProEtnicii, o Agora a dialogului intercultural, de cunoaștere, înțelegere și de respect reciproc, un "bol" în care se contopesc tradiții și obiceiuri, fără însă a se amesteca sau a-și pierde identitatea. Iar cel mai bun liant pentru această contopire este arta și cultura acestor comunități, limbajul comun al tuturor.

2008 a fost declarat de Uniunea Europeană drept "Anul Dialogului Intercultural". Sighișoara însă, de 8 ani de zile, este deja un spațiu al dialogului intercultural tocmai în contextul ProEtnica, Cetatea devenind în aceste zile un micro-univers european ce adăpostește un tezaur inestimabil: bogăția culturală a comunităților etnice din România. O bogăție la care are acces toată lumea după pofta inimii pentru că e o bogăție inepuizabilă dacă e ocrotită. În aceste zile avem din nou ocazia să primim și să dăruim fiecare ce e mai bun, mai curat și mai frumos din cultura și obiceiurile noastre și să lăsăm la o parte, uitate, vrăjmășiile care au încăierat popoare secole de-a rândul.

Adrian Diță

Sumar

Editorial:

ProEtnica Sighișoara - diversitatea care unește
(pag. 2);

Comunitățile etnice din regiunile istorice ale României
(pag. 3);

Mozaic InterEtnic
(pag. 4 - 7);

Making of... ProEtnica 2008
(pag. 8 și 9);

Percepții reciproce în imaginarul colectiv
(pag. 10);

Recomandările zilei
(pag. 11 și 14);

Harta Cetății Sighișoarei
(pag. 12 și 13);

MELT la ProEtnica 2008
(pag. 15 și 16);

Tradiții
(pag. 17 și 18);

Conferințele ProEtnica 2008
(pag. 19 și 20);

După noi... potolu'!
Rețete culinare
(pag. 21 și 22);

Benzi desenate: Vlady, un li-liac neobișnuit...
(pag. 22);

Comunitățile etnice din regiunile istorice ale României

România se poate mândri cu o mare varietate de comunități etnice care îmbogățesc viața culturală și spirituală a țării. Acest adevărat tezaur nu constă doar în numărul acestor comunități și al membrilor lor, ci și în diversitatea acestora. Aici ne referim la faptul că aceași comunitate etnică, cum ar fi germanii de pildă (un exemplu ales la întâmplare), are tradiții și obiceiuri specifice doar locului în care s-au așezat, care, excluzând elementele comune, diferă de tradițiile și obiceiurile aceleiași comunități, dar din altă zonă a țării, așa cum tradițiile românilor diferă de

la regiune la regiune. Aceste diferențe sunt generate și de locul de proveniență a comunității etnice, dar și datorită influențelor exterioare venite din partea populației majoritare sau chiar al altor comunități etnice de pe teritoriul țării, cu care au intrat în contact. Totodată există diferențe, uneori destul de mari, între tradițiile și obiceiurile lor și ale populației de aceeași etnie din țara „mamă”, în sensul că, așezându-se în altă țară și fiind oarecum izolate de populația din țara de proveniență, comunitățile etnice și-au conservat tradițiile și chiar și limba în formele sale arhaice.

Este greu de spus cine pe cine a influențat mai mult și cum s-au produs aceste influențe. Cert e că influențele au fost reciproce, nu numai între majoritate și comunitățile etnice, ci și între comunități în sine. Fără pretenția de a fi o situație exactă, am încercat, în cele ce urmează să urmărim care

În Banat sunt comunitățile de maghiari, germani (șvabi), sârbi, croați, cehi, slovaci, bulgari (catolici), ucraineni, evrei, romi și macedoneni.

În Maramureș alături de majoritatea românească sunt predominante comunitățile de ucraineni, maghiari, germani (țipteri și șvabi), evrei și ruteni.

În Crișana întâlnim pe lângă comunitatea maghiară, mici comunități de cehi, slovaci, evrei și romi.

În sudul României, regiunile Olteniei și Munteniei comunitățile etnice cel mai răspândite sunt cele de aromâni, albanezi, macedoneni, romi, greci și italieni

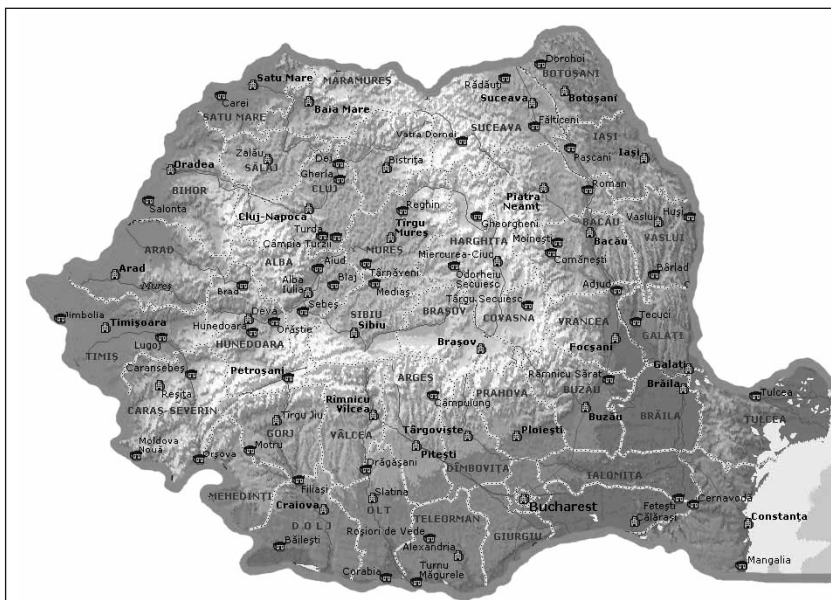
(zona Muscelului și București), iar în Capitală chiar și comunități de maghiari alături armeni, evrei sau polonezi.

În Moldova avem ruși lipoveni (în sud-est, zona Brăila), greci, evrei (mai ales în nord), italieni, ruteni și romi.

În Bucovina sunt comunități de polonezi, ruși, ucraineni, evrei, ruteni și germani (austrieci).

În Dobrogea comunitățile etnice predominante sunt cele ale turcilor și ale tătarilor cărora li se alătură rușii lipoveni, ucrainenii, grecii și armenii.

Adrian Diță

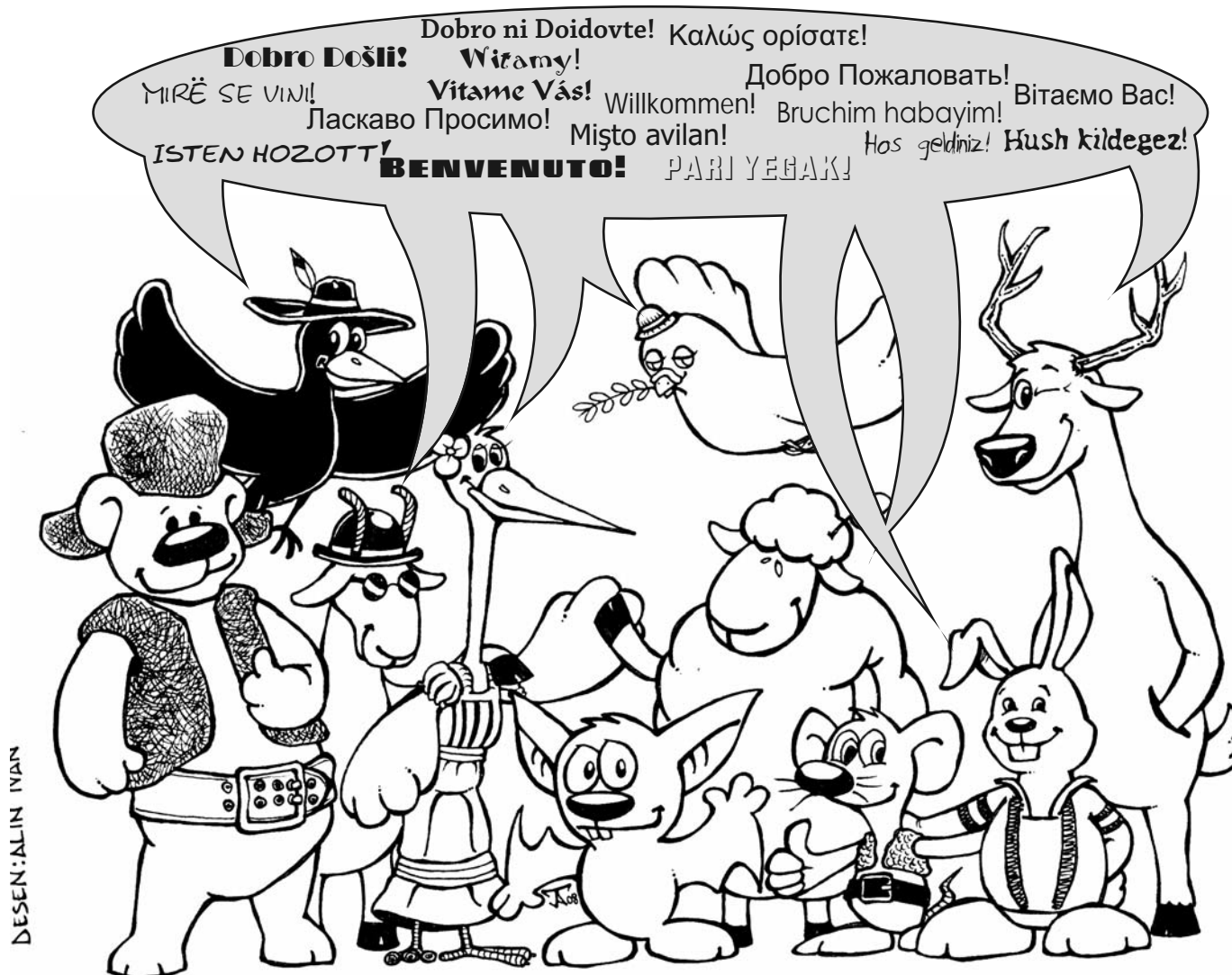

dintre regiunile istorice ale României se poate mândri cu cea mai mare diversitate etnică. Din multiplele surse pe care le-am avut la dispoziție am descoperit că tot „Banatu”-i fruncea” și în acest domeniu, în această regiune fiind reprezentate nu mai puțin de 10 comunități etnice.

Dar iată care este situația în regiunile istorice ale României:

În Transilvania avem comunitatea maghiară care e cea mai numeroasă, concentrația cea mai mare fiind în partea de est a Transilvaniei (secuiei); apoi germani (sași) în sudul și nord-estul Transilvaniei, romi, evrei, armeni și greci (Brașov).

MOZAIC INTERETNIC

Albanezii din România – trecut și prezent

Comunitatea albaneză din Țările Române a fost atestată pentru prima oară în Valahia în timpul domnului Mihai Viteazul. Într-un raport al autorităților habsburgice din Transilvania se specifica faptul că peste 15.000 de albanezi au primit dreptul să se așeze în Muntenia. Satul Călinești din fostul județ Saac (azi județul Prahova) a fost una dintre așezările în care au fost colonizați, după cum este evidențiat într-un document emis de rivalul lui Mihai Viteazul, Simion Movilă, care confirma dreptul lor de a locui în continuare în localitate. O

comunitate albaneză în București este atestată pentru prima oară în 1628. În Moldova, albanezul Vasile Lupu a devenit domnitor în 1634.

Comunitatea albaneză a crescut numeric și a căpătat o mai mare importanță în epoca fanariotă, când un mare număr de emigranți albanezi și-au deschis afaceri în multe târguri și sate sau erau angajați în garda domnilor și boierilor munteni, fiind cunoscuți ca arbănași, arvaniți sau arnăuți (din limba turcă: arnavut).

Mișcarea naționalistă albaneză din Imperiul Otoman, Rilindja

Kombëtare, s-a manifestat activ în Muntenia, care a devenit un centru al inițiativelor culturale ale unor intelectuali precum Dora d'Istria, Naim Frashëri, Jani Vreto și Naum Veqilharxhi (autorul primului abecedar albanez, tipărit la București în 1844). Aleksander Stavre Drenova conceput versurile imnului național albanez, Hymni i Flamurit, pe vremea când locuia în București. Imnul național albanez este melodia cântecului patriotic românesc „Pe-al nostru steag e scris Unire” compus de Ciprian Porumbescu.

Comunitatea albaneză a suferit în timpul regimului comunist când, începând cu 1953, asociațiile culturale au fost închise. Drepturile pierdute au fost recâștigate după Revoluția Română din 1989, însă numărul celor care se declară albanezi în zilele noastre a

scăzut dramatic față de anul 1920 când erau aproape 20.000 numai în București, pentru ca în 2002, conform datelor ultimului recensământ, să-și mai recunoască apartenența etnică doar 477 (sub 0,10% din populația României). După 1990, o parte a comunității

albaneze din România s-a grupat în jurul Uniunii Culturale a Albanezilor (înființată la 24 mai 1990), care a militat pe plan cultural prin tipărirea de cărți și reviste și organizarea de manifestări proprii. Ea a editat ziarul "Albanezul" și a publicat anuarul cu același nume.

Croații în timpul și spațiul românesc

Primul și cel mai vechi val de croați așezat în spațiul românesc în secolele XIII-XIV, este cel cunoscut sub denumirea de "carașoveni". Carașovenii sunt grupați în jurul celei mai vechi și celei mai mari localități populate de croați din România, Carașova. Deasupra Carașovei străjuiesc ruinele cetății medievale a Carașovei (Caraso-fer-vari), cetate pe care localicii o numesc "Turski grat" (Cetatea turcului). Celelalte localități în care viețuiesc croații carașoveni sunt: Lupac, Clocotici, Nermed, Rafnic, Vodnic și Iabalcea. Un număr de patru localități s-au contopit cu cele existente: Seliște, Gariște, Iasenovac și Tâlva. Până în a doua jumătate a sec. al XIX-lea populația croaților carașoveni, număra 10.000 de suflete. Astăzi, în

urma a două migrații, una spre est și alta spre vest, acest număr a scăzut la cca. 6.500.

Al doilea val este cel din Lipova (jud. Arad) și Rekaș (jud. Timiș). Acest grup a imigrat în spațiul carpato-danubian în sec. al XVI-lea. Croații din Lipova au lăsat doar urme pe inscripții funerare, iar cei ce mai sunt urmașii lor s-au integrat în așezările urbane (Arad și Timișoara). Al treilea val s-a așezat în apropiere de Jimbolia la începutul sec. al XIX-lea, mai precis, în anul 1801, în localitățile Checea și Cenei. În Checea, croații au construit o stradă, cunoscută și în prezent sub numele de "Strada croată". Acest strat de croați provine din familia nobile, care au primit pământ în acest spațiu românesc, în schimbul pământului cedat pentru interesele militare majore ale imperiului, din care Croația a făcut parte. Grupul este originar din zona Turopolje.

Macedonenii din România

Macedonenii de astăzi, așa cum arată și numele lor, sunt urmașii poporului antic macedonean. În decursul istoriei macedonenii, atât ca popor, cât și ca limbă, au evoluat fiind supuși atât influențelor diversilor stăpânitori, cât și a popoarelor cu care s-au învecinat.

Odată cu venirea slavilor în Balcani limba macedoneană a suferit o puternică influență, fiind astăzi cu preponderent caracter slav, dar păstrând anumite cuvinte specifice limbii macedonene sau celei iliro-tracice. Limba macedoneană face parte alături de limbile: bulgară, sârbă, slovenă, croată, bosniacă și muntenegreană din ramura sudică a limbilor slave. Familia limbilor slave mai cuprinde încă două ramuri și anume: ramura estică din care

fac parte: rusa, ucraineana, bielorusa și rusina și ramura vestică din care fac parte: ceha, slovacă și poloneza.

Schimburi de persoane, de familii, de neguțatori sau de simpli țărani au existat între România și Macedonia încă din antichitate, însă prima atestare documentară a prezenței comunității macedonene în România a fost în secolul 14, într-un document de evidență papală a dijmelor din perioada 1332-1337, unde localitatea respectivă apare cu denumirea de Machadonia.

Prima atestare documentară a unui macedonean sosit în România este cea legată de Sfântul Nicodim de la Tismana, figură marcantă a istoriei Bisericii Ortodoxe, primul organizator concret al vieții monahale pe teritoriul actual al României, fiind considerat

drept întemeietorul acesteia. Este originar din orașul Prilep, unde s-a născut în jurul anului 1310. Pe pământ românesc Nicodim a ridicat mănăstirea Vodița, între anii 1370-1372, după care a venit în Țara Românească cu călugări macedoneni și aromâni de la Muntele Athos și a zidit mănăstirea Tismana - județul Gorj, a cărei atestare datează din 3 octombrie 1385. Ridicarea primelor așezăminte monahale de la Topolnița, Coșuștea-Crivelnic, Gura Motrului și Vișina - în Oltenia, și de la Prislop - în Țara Hațegului îi sunt atribuite tot Sfântului Nicodim.

Un mare val de migrație al macedonenilor către teritoriul de astăzi al României are loc între anii 1564-1565, când în Macedonia au loc primele răzoale țărănești din regiunea Mariovo

– Prilep, împotriva asupririi turce. Următorul moment de migrare a fost ultima perioadă a domniei lui Mihai Viteazul, în jurul anului 1595, când acesta a strâns o armată pentru a înfrunta pe otomani. După cum se știe, alături de acesta s-a aflat tot timpul Baba Novac, haiduc venit de la sud de Dunăre, care a avut sub comanda sa o mulțime de sud-dunăreni, printre care și foarte mulți macedoneni. În perioadele 1738–1739 și, respectiv, 1762 – 1763 Țările Române au fost străbătute de două molime de ciumă, care au decimat populația locală. Drept urmare, boierii vremii au adus pe pământurile lor mână de lucru provenind de la sud de Dunăre, printre care s-au numărat și foarte mulți macedoneni. O altă etapă a emigrației

macedoneane în România a fost prima jumătate a secolului XIX - mișcarea

socială a lui Tudor Vladimirescu din 1821, atrăgând numeroși macedoneni, cei mai cunoscuți fiind cei din familia Macedonski, din care provine și poetul Alexandru Macedonski (născut în anul 1854). Emigrația macedoneană în România din perioada interbelică începe să-și schimbe caracterul, devenind din ce în ce mai mult o migrație de tip urban (până acum caracterul migrației macedonene fiind preponderent de tip rural) Astfel, în orașele românești, în special în cele la nord de Dunăre, încep să sosească patiseri și legumicultori macedoneni.

Conform datelor recensământului din anul 2002, în România trăiesc 695 de persoane aparținând minorității macedonene.

Romii din zona Sighișoarei în recensământul din 1850

Originari din India, romii își încep migrația în sec. al V-lea, așezându-se pentru prima dată în Persia. În sec. al VII-lea ajung în Armenia, în sec. al XI-lea în Bizanț, iar până în sec. al XIV-lea se răspândesc în toate provinciile aflate în Balcani, continuându-și

drumul lor până în Spania, Anglia și Peninsula

Scandinavă. Îi găsim și în Transilvania, aflată sub dominația Ungariei, unde marea majoritate cunosc o formă de robie. Meșteșugari pricepuți în prelucrarea metalelor, romii au primit unele libertăți din partea regilor Matei Corvin, Vladislav II (sec.XV) și Ioan Zápolya (sec.XVI). În sec. al XVII-lea au cunoscut

reprimări violente, situația lor schimbându-se în sec. al XVIII-lea în timpul împărătesei Maria Tereza (1740-1780). Ea a luat o serie de măsuri care

să le ușureze viața, dar totuși menite să ducă la pierderea traiului nomad al țișanilor și în cele din urmă la asimilarea lor. Iosif al II-lea continuă politica mamei sale încercând o integrare cu forța. Datorită vieții nomade, numărul romilor era foarte greu de stabilit.

Conform datelor statistice din recensământul realizat în anul 1850 în Transilvania, referitor la romii din Sighișoara și din satele din împrejurimi,

ne putem face o imagine completă asupra numărului lor.

În Sighișoara trăiau un număr total de 273 de țișani amplasați în cartierele mărginașe ale orașului. În leprozeria Sighișoarei erau un număr de 14 persoane, în Cornești erau 51, iar spre Șaeș 53. Efectivul cel mai însemnat era în Kaltberg, unde locuiau 155 de romi. Este de remarcat faptul că în interiorul Cetății nu locuia nici un rom, acest lucru datorându-se regulilor stricte pe care le aveau sașii.

Pentru datele acestui articol, am avut în vedere un număr de 45 de sate amplasate în zonele învecinate ale Sighișoarei, situate în actualele județe Mureș, Sibiu, Brașov și Harghita. În urma realizării

recensământului, din anul 1850, în categoria, aleasă de noi, între 1 și 50 de romi se înscriau 10 sate: Șapartoc (11), Vulcan (21), Coroi (3), Măghieruș

(14), Țigmandru (28), Feleag (9), Mureni (45), în județul Mureș; Țeline (19), Florești (20), Rondola (46), în județul Sibiu.

Între 50 și 100 de romi s-au înregistrat în 11 sate: Criț (73), Meșendorf (80), Rodeș (84), în județul Brașov; Hetiur (96), Senereuș (65), Daneș (57), Stejăreni (70), Cloașterf (94), Mihai Viteazul (52), în județul Mureș; Retiș (61) și Noul Săsesc (61), în județul Sibiu.

Plecând de la datele recensământului am constatat că în categoria „între 100 și 300 de romi” se încadrează 14 sate, în care își duceau traiul cele mai

mari comunități romi: Beia (109), în județul Brașov; Albești (231), Apold (177), Daia (263), Șaeș (201), Criș (159), Seleuș (133), Nadeș (104), Saschiz (294), Vânători (134), Archita (192), în județul Mureș; Brădeni (122), Laslea (186), Mălâncrav (104), în județul Sibiu.

Se poate observa că un număr de 10 sate nu au avut romi în momentul realizării recensământului, acestea fiind: Uilac, Vidacuț, Bodogaia, Eliseni, în județul Harghita; Boiu, Țopa, Jacul Românesc, Șoimuș, Pipea, Șoard, în județul Mureș.

La nivelul populației din Transilvania (2.073.372) a anului 1850, romii

ocupau un procent de 3,8 %, iar în zona Sighișoarei procentul lor ajungea în unele sate la 15-18%. În anul 1893 s-a mai efectuat un recensământ în Ungaria și Transilvania, iar județul Târnava Mare a avut cea mai mare cifră de romi (13.483).

Bibliografie: Az 1850 évi erdélyi népszámlálás. Második, javított kiadás. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1994; Recensământul din 1850 Transilvania, colecția „Studia Censualia Transsilvanica”, ed. II, Cluj-Napoca, 2004, pp.110-469; J.S. Hohmann, Neue deutsche Zigeunerbibliographie, Frankfurt pe Main, 1992; D. Binns, A Gypsy Bibliography, vol. I-III, Manchester, 1982, 1986, 1990; A. Fraser, Țigani: originile, migrația și prezența lor în Europa, București, 2008.

Pr: Vasile S. Muntean

Rușii Lipoveni - continuitate în spațiul românesc

Rușii lipoveni din România sunt credincioși ortodocși de rit vechi, cunoscuți în întreaga lume sub denumirea de staroveri („de credință veche”) sau starobriadți („de rit vechi”). Staroverii stabiliți pe teritoriul României au devenit cunoscuți aici sub denumirea de lipoveni.

Credința rușilor lipoveni este păstrată neschimbată încă din timpul creștinării Rusiei Kievene, în 988. Și în prezent slujbele religioase se țin în limba slavonă, iar calendarul folosit este cel iulian.

Localitățile locuite de rușii lipoveni reprezintă adevărate insule ale vechii Rusii. Gospodăriile lipovenilor, pline de flori, bolți de vie, încântă ochiul. Casele cu nelipsitul iconostas, la care trebuie să te închini imediat ce le treci pragul, și vârstnicii cu bărbile lor impunătoare, ne demonstrează că este vorba despre o comunitate care încearcă să-și păstreze valorile.

Lipovenii au fost asociați dintotdeauna cu spațiul Deltei Dunării, fiind considerați buni pescari. Asocierea poate fi explicată, nu neapărat prin prezența acestei populații în Delta Dunării, ci, în general, în vecinătatea apelor. Este,

poate, și unul dintre motivele pentru care marii campioni români în sporturile nautice au venit din rândul lipovenilor, Ivan Patzaichin fiind exemplul cel mai elocvent. Dar, rușii lipoveni au dat culturii românești și numeroși reprezentanți de seamă, fie ei filologi, profesori, scriitori, istorici, etnologi sau actori.

La 14 ianuarie 1990 a fost înființată Comunitatea Rușilor Lipoveni din România care, în prezent, editează două publicații

lunare bilingve – „Zorile” și „Kitej Grad”.

Conform datelor oficiale ale recensământului din anul 2002, numărul estimat al lipovenilor din România este de circa 36.400, iar cel al rușilor de 8.900, ceea ce reprezintă circa 1,7 % din totalul populației României. Marea majoritate a acestora, peste 20 de mii, trăiește în județul Tulcea, dar și în județele Constanța, Iași, Suceava, Brăila sau București.

Making of... ProEtnica 2008

(... sau cum se face un festival)

Însă muncă fără mâncare nu se poate...
(după Seminarul pregător ProEtnica din iunie 2008)

Ultima „plinară” înainte de a trece la treabă
(Seminarul pregător ProEtnica din iunie 2008)

Gata de muncă!
Fabrica de pancarde... (ieri)

...În timp ce voluntarii
descarcau de zor panouri...

...pentru montarea
scenei mici și interactive

Și Anda,
cu nesfârșitele telefoane...

Într-un târziu... Agora e gata!
Merităm o bere, nu? ;-)

Percepții reciproce în imaginarul colectiv

Imagologia (care provine din latinescul *imago*, “chip”, “portret” și grecescul *logos* “știință”) se dovedește a fi una dintre direcțiile de cercetare cele mai frecventate în aria științelor sociale contemporane.

Conceptul nucleu al acestei abordări este imaginarul colectiv. Acesta reprezintă o structură dinamică care se exprimă în zona mentalului colectiv sub forma scenariilor imaginare, iar în societate prin atitudini sociale specifice.

Teritoriile de exprimare ale imaginarului colectiv sunt foarte diversificate (visuri, iluzii, fantasme chiar religii, mituri etc.), iar trăsătura lor fundamentală este subiectivitatea.

Cele mai frecvente abordări imagologice sunt interesate de structurarea auto și heteroimaginilor etnice. Din punct de vedere al naturii demersului imagologic, acesta se orientează spre identificarea unor imagini concrete. Astfel, în decursul istoriei fiecare popor și-a format propriile reprezentări esențiale, ce definesc identitățile sociale și hrănesc solidaritățile sociale în cadrul cărora un loc de frunte îl ocupă fenomenul cunoscut sub denumirea de stereotip.

Folosit inițial în domeniul tipografic pentru a desemna o matriță de plumb destinată realizării unui clișeu, termenul de “stereotip” a fost aplicat în științele umane în anul 1922 de către Walter Lippmann, care dorea să descrie printr-o metaforă opiniile preluate și imaginile rapid elaborate.

Stereotipurile în calitatea lor de elemente constitutive ale reprezentărilor sociale, sunt niște scurtături cognitive, niște scheme de percepție sau niște teorii implicite ale personalității, pe care le împărtășesc indivizii aparținând unei etnii date cu privire la ansamblul atributelor, a membrilor unui alt grup sau ai grupului propriu.

Stereotipurile reprezintă seturi de trăsături atribuite unui grup social. Aceste trăsături pot fi pozitive, atunci

când reușesc în structura lor caracteristici valorizate pozitiv la nivel social, sau negative, dacă reușesc anumite caracteristici valorizate negativ. În general indivizii dezvoltă mai puternic stereotipuri negative referitoare la alte grupuri decât la cele din care fac parte ei.

O caracteristică importantă a stereotipurilor o reprezintă marea stabilitate în timp, fiind destul de rezistente la schimbare, chiar și atunci, când realitatea furnizează dovezi contrare conținutului lor. Cu toate acestea stereotipurile nu constituie niște scheme rigide care sunt activate indiferent de situația în care se află individul.

Cum sunt reprezentate stereotipurile în mințile noastre? La ce ne gândim când spunem “slovac”, “bun”, “harnic”, “onest”? Ne gândim la atributele pe care trebuie să le aibă cineva pentru a aparține uneia dintre aceste categorii? Ne apare imaginea unui anumit individ care reprezintă întreaga categorie reprezentată de acel individ? Oare luăm câte o caracteristică de la fiecare individ dintr-un anumit grup și construim un model abstract? Majoritatea studiilor contemporane

asupra formării stereotipurilor consideră, că acestea reprezintă consecințe inevitabile ale modului de operare a minții umane.

Fenomenul analizat este explicabil și din punct de vedere istoric. Demersul imaginarului colectiv în decursul istoriei ne arată cum se văd popoarele unele pe altele – favorizând, astfel, o perspectivă limitată. Polaritatea eu – alter va contribui la transformarea imaginii străinului în imaginea dușmanului prin mecanismele gândirii, ce-și au originea încă în perioada primitivă

“În antichitate, popoarele își asociau unele altora numeroase etichete stigmatizatoare, Herodot, Xenofon, Tucidide sau Strabon descriindu-i, bunăoară, pe sciți, perși, sarmați sau alți orientali, ca pe niște barbari plini de cruzime, abrutizați și înapoiați.” (apud Miroglia, in: Gavreliuc, A., 2003, pag. 73)

Clișeul străinul este dușman, întreține teama de alteritate ca și miezul unui mister ascuns față de cel care este diferit de noi, stimulând o atitudine etnocentrică, în care cel care – 1 analizează pe “celălalt” crede că doar valorile lui sunt cele adevărate.

Ana Carolina Dovaly

Recomandări din programul primei zile la ProEtnica

Nu ți-ai făcut încă planuri pentru următoarele zile? Nici o problemă! Avem noi soluția! Vino la Festivalul Interetnic Proetnica Sighișoara. Patru zile de cântec, culoare, dans, pasiune, tradiții, bunăvoie, toate sub semnul unității și al prieteniei.

Trebuie neaparat să iei parte la Parada Porturilor prin care va debuta oficial festivalul, joi la ora 17:30. Membrii celor 20 de comunități etnice din România își vor îmbrăca costumele populare, minuțios lucrate și vor defila din Orașul de Jos până la Piața Cetății. Participanții se vor opri în Piața Cetății, unde la ora 18:00 va avea loc deschiderea oficială a festivalului. Aici, după cuvintele adresate de organizatori, doi reprezentanți ai fiecărei etnii vor saluta publicul prezent în limba maternă și în limba română.

După momentul introductiv seara va fi dedicată în totalitate cântecului și dansului. De la ora 18:30 până după miezul nopții publicul va putea urmări un repertoriu bogat de cântece și dansuri aparținând comunităților ucraineană, sârbă, macedoneană, italiană și maghiară, care ne vor încânta în prima seară a festivalului.

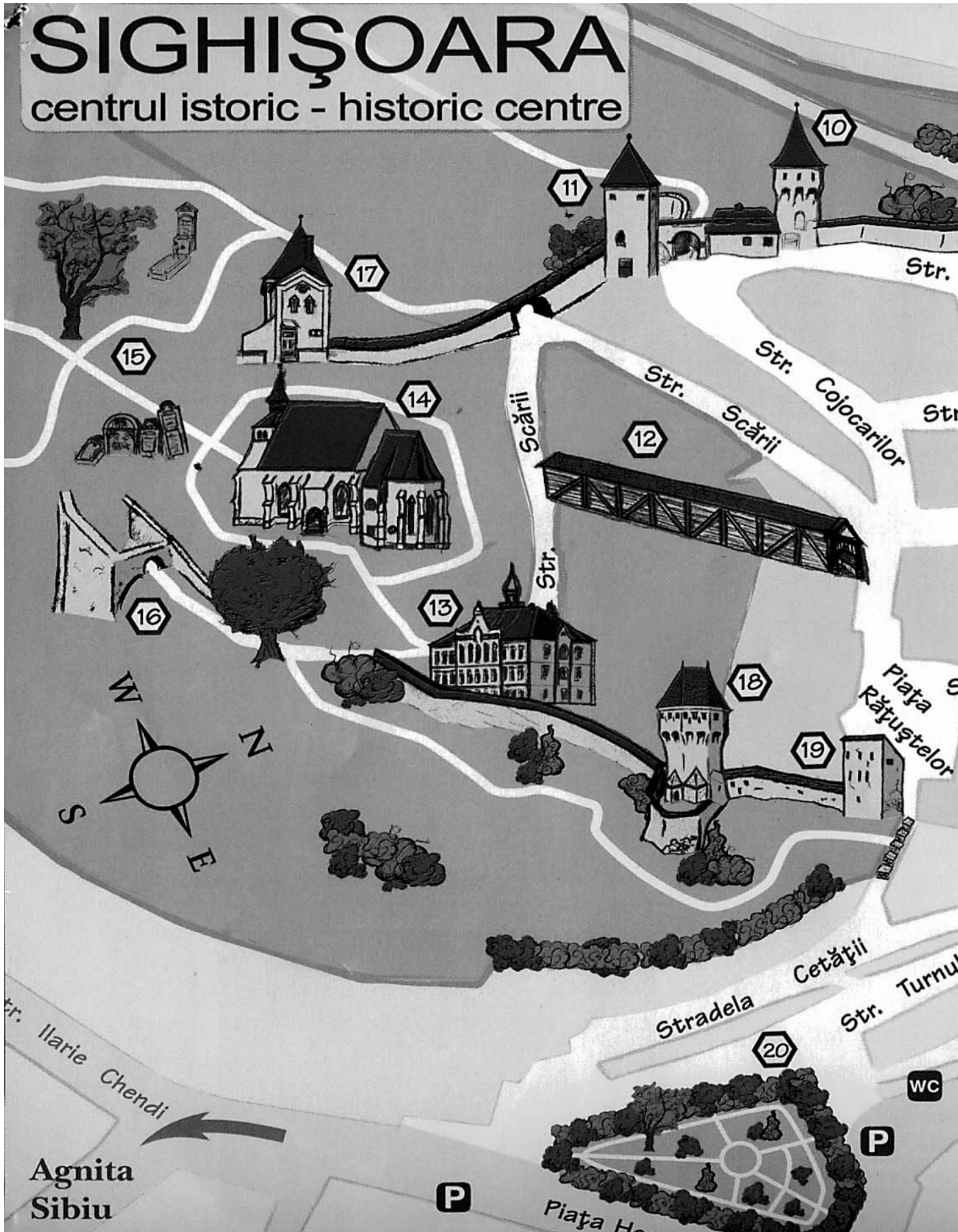

Cu o oră înaintea miezului nopții vor urca pe scenă Harry Tavitian și Formația Orient Express. Aceștia ne propun o sinteză fundamnetală între free-jazz și reconsiderarea tradiției folclorice. „Energia debordantă, îmbinarea aranjamentelor, replicile solistice ale muzicienilor și mai ales gustul pentru o dezordine suprarealistă se dovedesc a fi contagioase”, scria despre ei un cronicar italian.

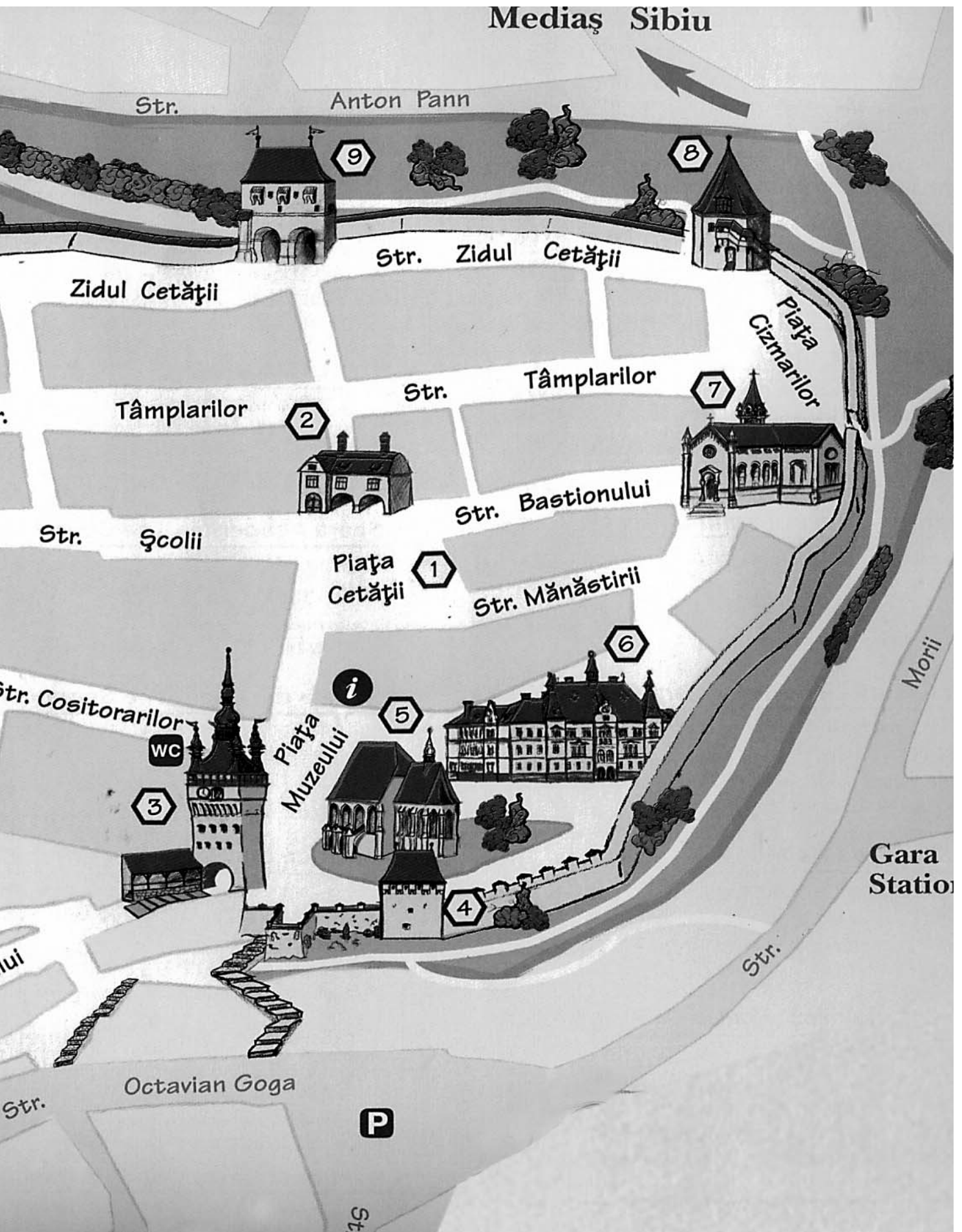
După încheierea recitalului se va organiza un Bal InterEtnic la Foaierul sălii Mihai Eminescu. Aici reprezentanții etniilor vor cânta și dansa unii cu alții, încercând să implice și spectatorii prezenți în sărbătoarea lor și se vor răcori cu o bere la... 2,50 lei.

SIGHIȘOARA

centrul istoric - historic centre

Recomandări din programul primei zile la ProEtnica

Nu ți-ai făcut încă planuri pentru următoarele zile? Nici o problemă! Avem noi soluția! Vino la Festivalul Interetnic Proetnica Sighișoara. Patru zile de cântec, culoare, dans, pasiune, tradiții, bunăvoie, toate sub semnul unității și al prieteniei.

În paralel cu manifestările din Piața Cetății se vor organiza numeroase alte activități astfel încât vei putea petrece toată ziua în cetatea istorică a Sighișoarei fără să te plictisești sau să simți nevoia să pleci.

Piața Muzeului găzduiește meșteșuguri tradiționale și standuri de prezentare ale fiecărei comunități etnice, deschise zilnic între orele 10:00 și 18:00.

Uniunea Democrată a Slovacilor și Cehilor din România se va prezenta cu minunatele lor broderii lucrate manual și vor prezenta cum se încondeiază ouăle cu ață folosind diferite forme și culori.

Forumul Democrat al Germanilor din Sighișoara va prezenta un stand de porturi săsești și vor oferi spre vânzare cămăși populare, șerpăre populare, fețe de masă, lenjerii de pat și rochii naționale în toate formele și culorile, făcute după modele originale. De asemenea, Transylvanian Ceramics din Sighișoara oferă vizitatorilor un spectru larg de ceramică modernă, manual lucrată, precum și ceramică tradițională din diferite regiuni ceramice ale României.

Uniunea Armenilor din România ne vor prezenta cum se prelucrează pietrele semiprețioase și se confecționează bijuterii tip gablonț cu pietre semiprețioase și obiecte decorative.

Uniunea Polonezilor din România, prin meșterul Iosif Alexandrovici, îi va iniția pe doritori în tainele olăritului, una din îndeletnicirile tradiționale ale polonezilor. Doamna Stascovian Ana ne va arăta cum se înfrumusețează veșmintele tradiționale cu mărgeluțe colorate.

La Gimnaziul „Josef Haltrich” vor fi deschise expoziții de fotografie, obiecte tradiționale, costume și cărți. Le poți vizita în toate cele patru zile ale festivalului între orele 12:00 și 18:00.

O expoziție de fotografie va fi deschisă și la Sinagoga din str. Tache Ionescu. Denumită Sinagogi din sudul Transilvaniei, aceasta încearcă să surprindă stadiul în care se află sinagogile care s-au bucurat sau se bucură de restaurări și de transformări în centre culturale sau în alte scopuri.

La ora 19:00 pe scena din Strada Muzeului se va organiza un program interactiv și inedit ce constă în stimularea interacțiunii între reprezentanții comunităților etnice și public dar și între diferite ansambluri ale organizațiilor etnice.

Cristina-Antonia Anore

Proiectul MELT la ProEtnica

Contopirea tradițiilor și celebrarea diversității

Migrație în Europa și Tradiții Locale (MELT) este un proiect european care urmărește descoperirea și celebrarea diversității comunităților locale, descoperirea potențialului creativ, încurajarea schimburilor și mobilității transnaționale ale artiștilor împreună cu stimularea dialogului intercultural și a colaborării internaționale. Aceasta este definiția „teoretică” a proiectului la care din anul 2007 a aderat și Centrul Educațional Interetnic pentru Tineret din Sighișoara. Partea practică a proiectului are loc în cadrul festivalurilor organizate de către organizațiile partenere în proiect - Viena: Soho in Ottakring; Genova: Suq; Sighișoara: ProEtnica; Birmingham: Summer Community Arts Festival; Istanbul: Cihangir Festival - locuri ce se constituie în „puncte de ancorare” condensate care asigură spațiul simultan pentru diferitele faze ale proiectului.

Locul Sighișoarei în MELT - Tradiții pierdute și regăsite

De secole vechea cetate a Sighișoarei a adăpostit români, sași, maghiari și alte naționalități care au conviețuit în bună înțelegere. Fiecare comunitate, în măsura posibilităților, a încercat să-și păstreze tradițiile sale etnice, fiind în același timp influențată de tradițiile și obiceiurile celorlalte comunități.

Anii 1980 și 1990 au fost marcați de o însemnată migrație a sașilor către Republica Federală Germană ceea ce a determinat o scădere considerabilă a numărului acestei comunități. Tradițiile lor s-au pierdut sau se pierd încetul cu încetul.

Incursiunea CEIT în lumea tradițiilor are loc în cadrul programului

MELT – Migration in Europe and Local Traditions (Migrație în Europa și Tradiții Locale).

MELT a debutat la Sighișoara între 24-27 noiembrie 2007 printr-o primă întâlnire a tuturor partenerilor și se va încheia în iulie 2009. Proiectul este coordonat de Departamentul pentru cultură al municipiului München și este dezvoltat împreună de mai multe organizații ca rezultat al unei rețele multilaterale anterioare: Departamentul de Artă și Cultură al Municipiului München și Municipiul Genova sunt ambele membre ale Eurocities (Orașe Europene) (Forumul Cultural); iar prin Municipiul Birmingham, un alt membru activ al Eurocities, artSites Birmingham s-a alăturat proiectului. München colaborează de asemeni cu Soho in Ottakring din Viena într-un alt proiect care se află în curs de desfășurare. De asemeni, izb Sighișoara (MELT este contribuția izb la Anul Intercultural al Dialogului

(2008) reprezintă una dintre cele mai noi state membre care au aderat la Uniunea Europeană, iar cu Cihangir Neighbourhood Association in Istanbul MELT stabilește legături în vibranta metropolă a Turciei.

Având intenția de a face vizibil acest potențial creativ și această diversitate culturală MELT a stabilit un proces de (auto) descoperire și experimentare, dezvoltat într-un schimb cu partenerii care se intensifică gradual și care pornește de la nivel local până se ajunge la nivel internațional. Procesul creativ și variatele sale activități vor fi dezvoltate în cinci faze: „descoperirea”; „experimentarea”; „vizibilitatea” (I); „contopirea”; și „vizibilitatea” (II). Accentul special va fi pe muzică, cu toate că fuziunea formelor de artă și experimentarea multi-culturală (de-a lungul mai multor culturi corss-culturală) sunt încurajate explicit. Căutând incluziunea culturală, MELT pune accent în special pe procesele creative mai

degrabă decât pe produsele în sine și subliniază participarea efectivă a artiștilor un instrument metodic important în sine, dar și ca bază pentru credibilitatea sa.

Viena - prima participare vizibilă a ibz în cadrul MELT

Prima participare vizibilă în plan internațional a asociației noastre dar și a întregului proiect a avut loc la Viena între 21-23 mai în cadrul unui festival numit SOHO IN OTTAKRING. Festivalul este la a 10-a ediție iar MELT a fost partener la acest proiect mai amplu desfășurat între 17-31 mai.

Delegația din Sighișoara , condusă de Volker Reiter , director executiv al asociației, a vizitat mai multe expoziții de artă plastică și fotografică, standuri ale unor meșteșugari proveniți din toată lumea, a avut întâlniri cu muzicieni, artiști din diverse domenii de exprimare. Muzicienii sighișoreni au participat la un workshop alături de artiști din Anglia, Peru, Cehia și Austria.

Primul spectacol al formației care s-a numit „The Vienna Improvisers orchestra” și în care au fost cooptați și artiștii sighișoreni, s-a desfășurat în Brunnenpassage. În această formație, pe lângă artiștii români au cântat muzicieni din Elveția, Polonia, Statele Unite, Anglia, Austria, Cehia, Sebia, au recitat poeți din Iran și Austria, toți sub conducerea muzicală a lui Michael Fischer. N-au existat partituri iar orchestra a cântat după simbolistica mâinilor dirijorului care a reușit să închege o lucrare muzicală de o deosebită expresivitate.

Între cele două părți ale concertului artiștii sighișoreni au prezentat un recital de muzică tradițională românească. A fost de altfel singurul moment muzical în afara programului și care a avut un deosebit succes.

Mai apoi în Ragnarhof s-a desfășurat o întâmplare muzicală numită „The music distillery” la care au participat, pe lângă muzicienii europeni, asiatici și africani, într-o încercare de contopire a tradițiilor atât de diverse într-un tot muzical viabil.

Moderatorul Bob Hewis din Anglia a gândit experimentul pornind de la un gen muzical (Jazz, pop, etno, rock, afro etc.) la care să participe muzicieni aparținând altor culturi integrați în spiritul temelor inițiale.

Pentru artiști sighișoreni experimentele muzicale din festivalul SOHO IN OTTAKRING au însemnat o deschidere semnificativă spre o integrare europeană a unor tradiții muzicale autohtone, dar și un bun prilej de întâlnire cu muzicieni importanți din Europa

și nu numai. Cu certitudine participarea la următoarele festivaluri de la Munchen și Birmingham vor avea alte conotații și alte desfășurări, dar toate vor contribui la afirmarea tradițiilor locale sighișorene în Europa.

ProEtnica Sighișoara - a doua participare vizibilă

În cadrul ProEtnica Sighișoara, proiectul MELT va avea un loc aparte și bine definit, fiind organizate 2 work-shop-uri cu participare internațională: Michael Fischer (compozitor, dirijor) și Charles Ofoedu (scriitor) în zilele de 22 august (orele 13-16) și 23 și 24 august (orele 10-13); un simpozion la Sala de festivități a Primăriei în 22 august (ora 16) susținut de Daniela Tarnovschi din Deva și Hertha Pietsch-Zuber din München, iar sâmbătă, în penultima seară a ProEtnica, prezentarea rezultatelor în cadrul unui spectacol pe scena mare.

Adrian Diță

Tradiții

Formația cultural-artistică croată: „Karasevska Zora”

Formația cultural-artistică „Karasevska Zora” este continuatoarea legitimă a formației artistice „Mladi Karasevci” care a funcționat la Carașova până în anul 1950. La inițiativa Uniunii Croaților din România, în anul 1991 formația a trecut sub egida Uniunii Croaților din România adoptând denumirea pe care o poartă și în prezent.

Repertoriul formației se compune din dansuri reprezentative pentru minoritatea croată, iar

melodiile interpretate evidențiază frumusețea folclorului și tradițiile specifice comunității croate din România. Caracteristica principală a formației o reprezintă costumația deosebită. Costumul popular bărbătesc și femiesc este specific croaților din România, din zona Carașovei, jud. Caraș-Severin,

cunoscut în studii etnografice și sub denumirea de costumație populară „carașovenească”.

Descrierea costumului femeiesc:

- salba și pieptănătura specifică;
- cămașa propriu-zisă cu lucrări de cusături simbolizând flora și fauna locală numite „brazi” și „sliuke”, opregu de culoare neagră;

- poalele albe;
- papuci sau sandale;

Descrierea costumului bărbătesc:

- pălărie;
- cămașă având cusătură neagră la guler și mâneci;
- cingătoare multicoloră;
- izmene lungi cu broderie în partea posterioară;
- laibăr cu lucrătură manuală pe fond alb;
- pantofi;

Formația a participat de-a lungul anilor la zeci de festivaluri locale, naționale și internaționale, participări finalizate cu multe premii și trofee. Veselia, ritmul și muzica, exprimate prin dansurile tradiționale, constituie un document etnografic de primă mărime pentru ca fiecare să-și poată forma o imagine elocventă despre bogăția sufletească a comunității croate.

Ansamblul artistic macedonean „Sonțe”

Pe scenele Festivalului InterEtnic Proetnica 2008 Asociația Macedonenilor din România va fi prezentă cu ansamblul artistic „Sonțe - Soarele”. Înființat în toamna anului 2004, ansamblul „Sonțe - Soarele” a strâns laolaltă membrii a trei comunități macedonene din sudul României: Craiova, Băilești și Urzicuța. Repertoriul care va fi prezent la Sighișoara cuprinde: o horă de nuntă „Golemata Svadba”, hore în nouă pași „Devetka”, hore în tempouri rapide „Potârciano”, folclor tradițional macedonean „Makedonsko devoice” și hore aparținând diferitelor zone

geografice: „Berovka” și „Țârnogorka”.

Alături de ansamblul de dansuri tradiționale „Sonțe - Soarele” pe scena festivalului ProEtnica 2008 vor evolua doi membri ai cercului soliștilor vocali „Peeme” care activează în cadrul Asociației Macedonenilor din România: Mihnea Vlădescu și Ani Irimia. Mihnea va interpreta 13 melodii, iar Ani Irimia ne va aduce cântece vechi de peste 150 de ani, culese din zona Urzicuța - Oltenia.

Ansamblul „Sonțe” va evolua pe scena mare a ProEtnicii în 21 august la ora 20:10 și în 22 august la ora 15:40.

De asemenea, la Sighișoara, Asociația Macedonenilor din România și Editura „Macedoneanul” vor lansa primele două volume din colecția „Tezaur macedonean - Tradiții și obiceiuri macedonene” și primul volum al unei colecții de poezii ale tinerelor talente provenind din cadrul comunității macedonene.

Ansamblul de dansuri ucrainean „Zelenei Barvinoc“

Ansamblul de dansuri „Zelenei Barvinoc“, un ansamblu tânăr, a luat ființă în primăvara anului 2002, membrii formației sunt tineri elevi și studenți. La început, cuprinzând mai mulți membri, au cucerit publicul pe multe scene artistice.

Acest ansamblu a evoluat pe scenele din județele apropiate: Timiș, Arad, Caraș-Severin, dar a participat și la multe alte festivaluri folclorice alături de alte etnii în anul 2004 la Festivalul Internațional „Ana Lugojana”, în același an au participat la proiectul „Mozaicul tinerilor bănățeni” organizat de Institutul Intercultural; în anul 2005 la Festivalul

folcloric din Odorheiu Secuiesc, iar în anul 2007 au participat la Festivalul „ProEtnica” de la Sighișoara.

În cadrul acțiunilor cultural-artistice organizate de Uniunea Ucrainenilor din România, de guvernul Ucrainei și de consiliile comunale și județene, ucrainenii își manifestă talentul, și bucuria de a continua tradițiile străbune.

Ansamblul de dansuri „Zelenei Barvinoc” va interpreta pe scena mare a ProEtnicii (în 21 august la ora 18:30 și în 22 august la ora 22:10) dansurile tradiționale ucrainene numite: „Hopak”, „Bocika”, „Kozaciok” și „Drujba”.

Ansamblul folcloric slovac „Sálašán”

Înființarea noastră ca grup aristic bine conturat și ca ansamblu reprezentativ al UDSCR, s-a bazat pe nevoia de a păstra și de a transmite tradiția culturii populare slovace în forma ei originală, autohtonă.

Acest demers a necesitat o doză de profesionalism, fapt ce a impus muncă și studiu susținut în căutarea valorilor perene autohtone ale culturii populare a slovacilor din România. În anul 1999 a fost înființată orchestra „Sálašán” împreună cu un grup vocal. Iar în anul 2003 s-a alăturat grupul de dansatori, format din elevii liceului din

Nădlac, astfel luând ființă ansamblul folcloric, care astăzi are 50 de membri. Ansamblul prelucrează cântecele, dansurile și obiceiurile slovacilor din Nădlac și din România pe care le-a prezentat, nu odată, cu succes în cadrul spectacolelor susținute în țară dar și în

străinătate (Slovia, Cehia, Ungaria, Serbia, Croația).

Astăzi, după cinci ani de la înființare ca ansamblu folcloric suntem în măsură să reprezentăm cu cinste o tradiție care este parte firească a patrimoniului spiritual al acestei țări. Suntem un grup de iubitori de valori și considerăm că misiunea noastră este să dăruim o parte din sufletul nostru și celor din jur. Ansamblul folcloric „Sálašán” va evolua pe scena mare a festivalului ProEtnica în data de 23 august, ora 18:00 și pe 24 august, ora 15:50.

„Maslenița” la rușii lipoveni

Săptămâna Laptelui și a Brânzei, botezată de rușii lipoveni „Maslenița” (maslo înseamnă unt, în rusă), precede Postul Paștilor. Aceasta este o sărbătoare precreeștină. Potrivit tradiției, în fiecare an spiritele iernii trebuie îmblânzite, de aceea e nevoie de muzică și de vestitele clătite rusești. Doar așa, se spune, iarna se îndură să plece și să lase locul primăverii. În sâmbăta de dinaintea „Masleniței”, rudele se adună la o masă îmbelșugată, la care se consumă multe preparate din carne. Luni,

în prima zi a săptămânii albe, gospodinele încep să pregătească aluaturile pentru preparatele pe bază de lactate, pe care o să le gătească din belșug săptămâna ce urmează. Tot în această zi, lipovenii își scot hainele de primăvară, obligatoriu în culori vesle, pe care le vor purta toată săptămâna. Cum începe postul, vor renunța la ele, pentru o costumație mai sobră.

De marți, încep vizitele. Lipovenii merg pe la rude, întind mese mari, se țin de petreceri cu muzică și dansuri, de

șezători. Joi e ziua socrilor, care trebuie să-și invite copiii pe la ei și să-i omenească. La plecare, soacra îi conduce cu cântece și le oferă diverse prăjituri. Vineri e ziua în care bătrânii își fac vizite.

Duminică e ziua iertărilor. Tradiția cere ca fiecare lipovean certat cu cineva să se ducă să-și ceară iertare, ca să intre cu sufletul curat în post. Tinerii sunt cei care vor face primul pas. O dată cu lăsarea serii, se strâng toate bucatele de dulce. Începe Postul Paștilor.

Conferințele ProEtnica

Science, Debates & Happenings

Conferințele Proetnica 2008 stau sub semnul interculturalității ca practică socială, politică sau ca fenomen analizat cu instrumentele cercetătorului.

Secțiunea 1 - Dezbateri și mese rotunde

Dezbaterile Proetnica debutează și se încheie - circular - cu simpozioane dedicate conviețuirii interetnice. Prima manifestare din această serie va avea loc vineri, 22 august, sub forma unei dezbateri publice moderate de d-na Smaranda Enache, Liga ProEuropa.

Ulterior acesteia, conviețuirea interetnică este adusă din nou în prim plan - de această dată în aspectele ei practice - în cadrul unui simpozion dedicat relației dintre migrație și tradiții locale. Ambele evenimente se desfășoară sub egida proiectului european Migration in Europe and Local Traditions (MELT).

O altă secțiune tematică vizează sensul politic de bază al raportului minoritate-majoritate, acela dintre state care își conțin reciproc minoritățile. Un asemenea caz este cel al României și Israelului, ale căror relații bilaterale s-au concentrat în ultimii 60 de ani în jurul problemei evreilor români. Conferința dedicată acestei teme este organizată de către Federația Comunităților Evreiești din România.

La intersecția dintre politic și social se situează tema actuală și arzătoare a migrației din România înspre Vestul Europei, a cărei dezbatere publică o propune Centrul de Informare Europe Direct, Târnave.

După amiaza zilei de sâmbătă este dedicată conviețuirii interetnice, de această dată văzută din perspectiva minorităților etnoculturale din România. În acest sens, Uniunea Croaților din România propune conferința Banatul - model de

conviețuire interetnică iar Forumul Democrat al Germanilor din Sighișoara vă invită la prelegerea Legături lingvistice ardelene și luxemburgheze.

Concluziile asupra acestei tematici se vor contura duminică, în cadrul unei mese rotunde asupra sensului și direcțiilor dialogului intercultural, propusă de Centrul Europe Direct, Târnave.

Secțiunea 2 - Prelegeri științifice

Secțiunea științifică a festivalului este asigurată de Centrul Altiero Spinelli pentru Studiarea Organizării Europene al Universității Babeș Bolyai din Cluj.

Secțiunea 3 - Happening-uri etnoculturale

Titlul acestei secțiuni nominalizează evenimentele inedite din ediția 2008 a Proetnicii. Un prim astfel de eveniment este dedicat poezilor și muzicienilor. Organizat sub egida proiectului MELT, acest workshop propune trairea interculturalității prin intermediul artei pe parcursul a trei dintre cele patru zile de festival. Un al doilea eveniment inedit este Oneg Sabat, sărbătoare tradițională evreiască ale cărei ritualuri vor putea fi văzute vineri seara la Sinagoga din Orașul de Jos.

Secțiunea 4 - Lansări de carte

În cadrul Proetnica vor avea loc două lansări de carte. Vineri, 22 august,

la orele 14, Asociația Macedonenilor din România vă invită la lansarea volumului Viața în Anotimpuri, a poetei Liana Dumitrescu. Duminică va avea loc o dublă lansare, a unor volume dedicate învățării limbii italiene, eveniment organizat de Asociația Italianilor din România.

Secțiunea 5 - Sesiuni de informare

Sesiunile de informare sunt susținute de Centrul de Consultanță pentru Programe Culturale Europene respectiv de Administrația Fondului Cultural Național, în zilele de vineri, 22 august în Sala Festivă a Primăriei, respectiv sâmbătă, 23 august, în Sala Mică a Primăriei.

Mihaela Herbel

Conferințele ProEtnica desfășurate în acest an sub egida Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, sunt asigurate de către Centrul “Altiero Spinelli” de Studiere a Organizării Europene – CASSOE.

Centrul s-a constituit în toamna anului 2007, în cadrul Universității Babeș-Bolyai și funcționează în acord cu următoarele principii:

- 1. promovarea cercetării științifice în domeniul federalismului european și a altor paradigme de organizare a Uniunii Europene (neofuncționalism, interguvernamentalism, guvernare multi-level etc.) și afirmarea acesteia în mediul universitar românesc, european și internațional;**
- 2. promovarea principiului performanței și competitivității în domeniul cercetărilor privind studiul teoriilor privind organizarea Uniunii Europene în mileniul trei;**
- 3. cooperarea cu instituții din țară și din străinătate, pe baza principiilor parteneriatului, a subsidiarității și a respectării autonomiei universitare;**

Mai multe detalii despre viziunea, obiectivele și misiunea CASSOE se pot regăsi la adresa www.cassoe.ro.

În ceea ce privește prelegerile cu caracter științific din cadrul Festivalului ProEtnica, ele vor fi în număr de două. Ambele se vor desfășura sâmbătă – 23 august și respectiv, duminică, 24 august, în Sala Festivă a Primăriei orașului Sighișoara, unde vor conferenția cercetători consacrați în chestiunile conexe minorităților etnice din România contemporană.

Astfel, prima dintre prelegerile cu caracter științific ale ProEtnicii 2008 îl are ca și conferențiar pe dr. Lucian Nastasă-Kovács, cercetător principal în colectivul de Istorie Contemporană al Institutului de Istorie „George Bariț” al Academiei Române, filiala Cluj-Napoca. Sâmbătă, 23 august, domnia sa va expune un capitol inedit al interacțiunii majoritate-minoritate în

expunerea ce va purta titlul de: Un alt fel de conviețuire interetnică: majoritari și minoritari în temnițele comuniste.

„Lecția istorică a perioadei interbelice – în ceea ce privește tratamentul aplicat minorităților – trebuia să nu se mai repete, iar în noile împrejurări geo-politice, URSS părea să fie garantul aplanării mai vechilor rivalități și resentimente interetnice. [...] În virtutea acestei ideologii nu se mai punea problema „protecției minorităților”, ca în anii interbelici, ci totul se subsuma unor concepte transfrontaliere, fără determinante etnice, în care „internaționalismul proletar” aducea diversele popoare la un numitor comun. În acest context, de plămădire a unui ansamblu politico-militar al țărilor socialiste sub tutela Uniunii Sovietice, îndeosebi după 1948, conflictele interetnice erau de neadmis, ele nu mai puteau reprezenta doar o problemă internă, ci una a întregului sistem, a „lagărului” socialist.”

Duminică, 24 august, va avea loc în aceeași locație – Sala Festivă a Primăriei, cea de-a doua prelegere, unde va expune dr. Adrian Liviu Ivan, profesor universitar al Universității

Babeș-Bolyai, director al CASSOE. Domnia sa va expune în legătură cu aspectele privind minoritățile, prezente în manifestul politic al unuia din gânditorii de marcă ai integrării europene: Minorități și subsidiaritate în proiectul european al lui Altiero Spinelli.

„Altiero Spinelli a fost alături de Richard Coudenhove Kalergi, Aristide Briand, Jean Monnet, Denis de Rougemont ș.a., una din personalitățile cele mai reprezentative ale unității europene a secolului al XX-lea. Luptător antifascist și apoi anticomunist, intelectual de mare rafinament, Altiero Spinelli a înțeles, mai bine decât mulți din conștrații săi din închisorile lui Benito Mussolini, efectele negative ale statului naționalist asupra condiției umane. Soluția pe care a găsit-o încă din închisoarea de la Ventotene a fost unitatea federală europeană, menită să apropie națiunile și minoritățile europene în cadrul unei comunități structurate pe subsidiaritate, ca principiu fundamental al organizării democratice europene.”

Alin Remus Nicula

După noi ... potolu'!

Rețete culinare interetnice

Cozonac Kürtös tradițional maghiar

Ingrediente:

Pentru aluat:

30 gr drojdie proaspătă
800 ml lapte
1 kg făină
1 ou
1 gălbenuș de ou
5 linguri zahăr pudră
100 gr unt

Pentru uns:

20-30 gr unt
1 ou
100 gr nuci pentru presărat
100 gr zahăr pudră pentru presărat

Această prăjitură unică prin forma, aroma și modul de preparare este o specialitate a bucătăriei transilvănene. Aparatul tradițional de preparat kürtös constă într-o rolă de lemn cu diametrul de 10 cm și lungimea de 40 cm, în jurul căreia se înfășoară fâșii de aluat groase cât degetul. Suprafața exterioară a aluatului se unge înainte de coacere cu o glazură din miere și gălbenuș de ou, zahăr sau zahăr cu nuci/migdale. Se coace prăjitura la cărbuni întorcând din când în când rola cu mâna.

Poți de asemenea să coci prăjitura în cuptor. Pentru asta se înfășoară fâșiile înguste de aluat pe niște țevi metalice (inițial se foloseau știuleți de porumb fără boabe) și se coc în cuptor, în tăvi de copt.

Se frământă toate ingredientele până ce compoziția devine un aluat tare și se lasă la odihnit o oră. Nucile se mărunțesc cu cuțitul. Se întinde aluatul, se taie fâșii cu grosimea de 0,5 cm și se înfășoară pe țevile de metal. Se unge cu oul bătut, se presară zahăr pudră, nuci și se dă pentru 15 minute în cuptorul preîncălzit. Se servește cald.

Rețetă tradițională slovacă: Griliaș

Ingrediente:

O parte nucă,
două părți zahăr caramelizat

Preparat tradițional pentru cele două localități, Nădlac și Totkomloș. În general, figurinele din

griliaș erau dăruite mirilor la masa de seară la nuntă sau tinerei familii la botezul copilului.

Se caramelizează zahărul în care de omogenizează nuca tăiată mărunt. Compoziția caldă se întinde pe șabloane speciale (diferite forme

în funcție de eveniment) sau pe un blat de marmură (pentru a nu se lipi). După ce formele se răcesc ele se ornează cu fondant de diferite culori. Obiceiul de a dăru mirilor și copiilor la botez griliaș se păstrează și astăzi la Nădlac.

Foiță (foetaj macedonean nedospit)

Ingrediente:

300 g făină pentru cocă,
100 g făină pentru tapetat foile,
150 g untură,
1 ou,
200 g zahăr tos,
zahăr vanilat,
un praf de sare,
apă cât cuprinde.

Se frământă făina, oul, sarea și apa până se obține un aluat nedospit. Se adaugă untura și se frământă foarte bine din nou. Se adaugă zahărul și se frământă. Se întinde o foaie rotundă, ca o pâine. Se bagă în cuptorul încins bine. Se mănâncă fierbinte.

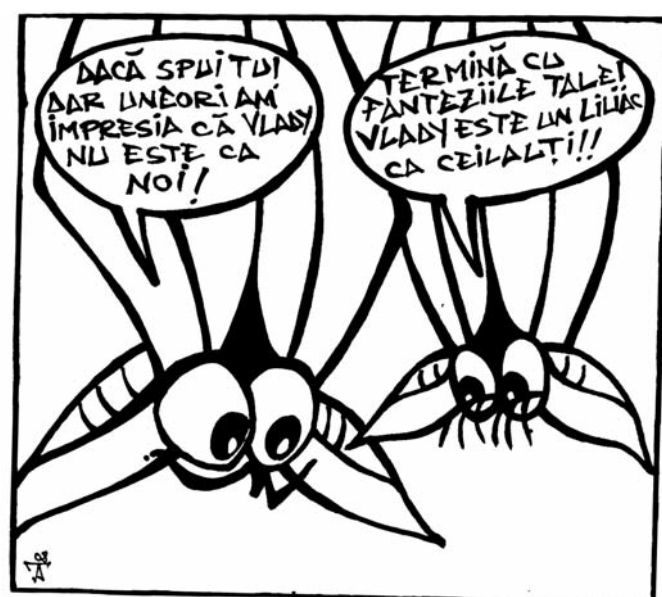
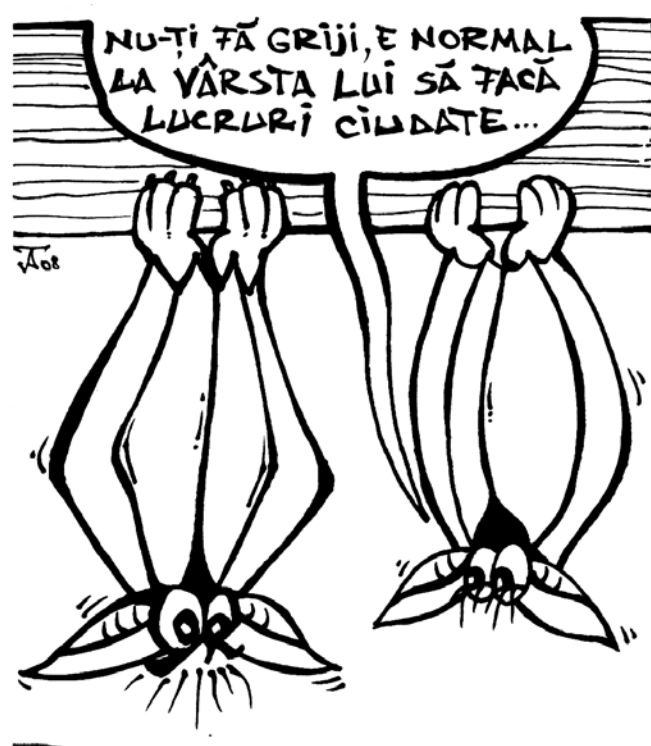
Kaşnik sau Psovnik (Budincă de orez) de la rușii lipoveni

Ingrediente:

500 gr orez,
15 ouă,
250 ml ulei,
500 ml lapte,
100 gr zahăr,
un vârf de cuțit de sare.

Mod de preparare: Se fierbe orezul și se lasă 10 minute acoperit

după ce se ia de pe foc. Se adaugă zahărul și uleiul. După ce se răcește, se amestecă cu laptele, ouăle și sarea. Compoziția obținută se întinde într-o tavă unsă cu unt sau untură de porc proaspătă și se pune la cuptor pentru o jumătate de oră. Când este gata și este răcită, se presară cu pudră de zahăr și se taie în romburi sau pătrățele.

ORGANIZATOR PRINCIPAL :

INTERETHNISCHES JUGENDBILDUNGSZENTRUM
CENTRUL EDUCATIONAL INTERETNIC PENTRU TINERET

CO-ORGANIZATORI :

Municipiul
Sighisoara

Comunitatile
etnoculturale
din Romania

Universitatea Babeș - Bolyai

Centrul Altiero Spinelli
pentru studiul Organizării Europene

PATRONAJE :

Ministerul
Culturii și Cultelor

FINANTATORI :

Ministerul
Culturii și Cultelor

GUVERNUL ROMÂNIEI
DEPARTAMENTUL PENTRU
RELĂȚII INTERETNICE
Diversitatea Reunește Identități

Agencia Națională pentru Sprijinirea Inițiativelor Tinerilor
"PROIECT FINANȚAT DE AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU
SPRIJINIREA INIȚIATIVELOR TINERILOR PRIN
<PROGRAMUL NAȚIONAL INIȚIATIVE COMUNITARE
PENTRU TINERET 2006>".

cu sprijinul Administrației FCN

PARTENERI :

EUROPE
DIRECT

NOTA DE CENTRUL DE LINGVISTICĂ

Asociația Turistică
Sighisoara

MIGRATION
IN EUROPE
AND LOCAL
TRADITION

Centrul Cultural Petre Tutea

Anul european al
Dialogului Inter-cultural

Programul Cultura

PARTENERI MEDIA :

OBSERVATOR
CULTURAL

JURNALUL
NĂȚIONAL

Ziarul
DE MURES
Informația care dă putere

Zi de zi
O PARTE DIN VIAȚA TA

Sighisoara Online
www.sighisoaraonline.com

MEDIAFAX.ro

Hermannstädter Zeitung

www.sighisoara-transilvania.ro
be aici incepe @sighisoara

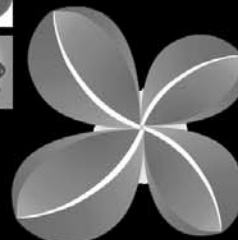
SPONSORI :

SPONSORI PRINCIPALI :

loteria
română

Încredere.
De la primii pași.

www.eon-gaz-romania.com
www.eon.com

e-on | Gaz
România